

О'G'RILIK JINOYATLARINI ISSIQ IZIDAN FOSH ETISHDA VUJUDGA KELAYOTGAN MUAMMOLAR

Rustamov Ro'ziboy Shuhrat o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz issiq izda o'g'irlik jinoyatlarini ochishda yuzaga keladigan asosiy muammolarni ko'rib chiqamiz, tergovchilar o'g'irlik bilan shug'ullangan shaxslarni aniqlash, kuzatish va ushlashda duch keladigan to'siqlar, cheklovlar va kamchiliklarga oydinlik kiritamiz.

Kalit so'zlar: og'ir jinoyatlar, jamiyat, jamoa, talonchilik, o'g'irlik.

Issiq izda o'g'irlik jinoyatlarini aniqlash butun dunyo bo'ylab huquqni muhofaza qilish idoralari uchun murakkab va qiyin vazifadir. O'g'irlik, u o'g'irlik, talonchilik yoki do'konlarni o'g'irlash bilan bog'liq bo'ladimi, jismoniy shaxslar, korxonalar va jamoalarga ta'sir qiluvchi keng tarqalgan jinoiy jinoyat bo'lib qolmoqda. Haqiqiy vaqt rejimida o'g'irlik jinoyatchilarining izini kuzatish gumondorlarni qo'lga olish, o'g'irlangan mulkni qaytarib olish va keyingi jinoiy faoliyatning oldini olish uchun juda muhimdir. Shu bilan birga, bir qator muhim muammolar qaynoq izda o'g'irlik jinoyatlarini ochishga to'sqinlik qilib, tergov jarayonini murakkablashtirib, huquqni muhofaza qilish organlarining harakatlariga to'sqinlik qilmoqda. O'g'irlik jinoyatlarini aniqlash va tergov qilish butun dunyo bo'ylab huquqni muhofaza qilish organlarining muhim vazifalari hisoblanadi. Odil sudlovni ta'minlash va jamoat xavfsizligini ta'minlashda gumonlanuvchilarning izidan keyin o'g'irlik jinoyatlarini tezkor va samarali aniqlash muhim ahamiyatga ega. Biroq, ko'plab qiyinchiliklar huquqbuzarlarni aniqlash va ularni kuzatib borish jarayonini murakkablashtiradi. Ushbu maqolada biz issiq izda o'g'irlik jinoyatlarini ochishda yuzaga keladigan muammolarni ko'rib chiqamiz, huquqni muhofaza qilish organlari duch keladigan murakkabliklar, cheklovlar va to'siqlarni o'rganamiz. O'g'irlik jinoyatlarini ochishda asosiy muammolardan biri eskirgan yoki yetarli bo'lmagan texnologik vositalar va tergov usullariga tayanishdir. Huquqni muhofaza qilish idoralari ko'pincha ilg'or kuzatuv tizimlari, sud-tibbiyot texnologiyalari va dalillarni to'plash va gumonlanuvchilarni samarali aniqlash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tahlil qilish dasturlariga cheklangan kirish bilan kurashadi. Kerakli texnologik yordam bo'lmasa, tergovchilar o'g'irlangan mol-mulkni qidirish, jinoyat sodir bo'lgan joylarni tahlil qilish va jinoyatchilarni jinoiy harakatlar bilan bog'lashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, bu esa aniqlash jarayonida kechikishlar va to'siqlarga olib keladi. O'g'irlik jinoyatlari ko'pincha bir nechta yurisdiksiyalarda faoliyat yuritadigan va aniqlanmaslik uchun murakkab taktikalarni qo'llaydigan murakkab jinoiy tarmoqlar bilan bog'lanadi. Uyushgan jinoyatchilik sindikatlari, professional o'g'rilar va

noqonuniy tarmoqlar o'g'irlangan tovarlarning izlarini yashirish, shaxsni yashirish va huquqni muhofaza qilish organlarining harakatlariga to'sqinlik qilish orqali tergovni murakkablashtiradi. Ushbu jinoiy tarmoqlarning murakkabligi tergovchilar uchun jinoyatchilar o'rtasidagi aloqalarni o'rnatish, noqonuniy faoliyatni fosh etish va jinoyatchilarni jinoiy javobgarlikka tortish uchun yetarli dalillarni to'plashda katta qiyinchiliklar tug'diradi. Ushbu tarmoqlarning tushunib bo'lmaydigan tabiati jinoyatchilarni issiq izda ta'qib qilishni va ularni o'z harakatlari uchun javobgarlikka tortishni qiyinlashtiradi. Qaynoq izda o'g'irlik jinoyatlarini samarali aniqlash huquqni muhofaza qiluvchi idoralar, davlat tuzilmalari va tashqi hamkorlar o'rtasida uzluksiz hamkorlik va axborot almashishni talab qiladi. Biroq, turli manfaatdor tomonlar o'rtasida muvofiqlashtirishning yo'qligi, aloqa bo'shliqlari va yashirin yondashuvlar muhim ma'lumotlar, razvedka ma'lumotlari va shubhali shaxslarni kuzatish va o'g'irlangan aktivlarni tiklash uchun zarur bo'lgan manbalar almashinuviga to'sqinlik qiladi. Yagona va hamkorlikdagi tergov tizimi bo'lmasa, rasmiylar o'g'irlik jinoyatlarini chegaralar, yurisdiksiyalar va jinoiy tarmoqlar bo'ylab kuzatib borish uchun kurash olib borishi mumkin, bu esa jinoyatni aniqlash harakatlarining samaradorligini cheklaydi. Huquq-tartibot idoralari ko'pincha resurs cheklovlari ostida ishlaydi va o'g'irlik jinoyatlarini tergov qilishga ustuvor ahamiyat berish va gumonlanuvchilarni samarali ta'qib qilish uchun etarli resurslarni ajratish qobiliyatiga ta'sir qiluvchi ish yukining ortib borayotgan bosimiga duch keladi. Cheklangan xodimlar soni, byudjet cheklovlari va raqobatbardosh tezkor talablar tergov bo'linmalarini qiyinlashtiradi, jinoiy surishtiruvlarning borishiga to'sqinlik qiladi va huquqbuzarlarni o'z vaqtida aniqlashga to'sqinlik qiladi. O'g'irlik jinoyatlarini ochish bilan shug'ullanuvchi tergovchilar va zobitlar ishlarning ko'pligi, ma'muriy vazifalar va operativ qiyinchiliklar bilan to'lib-toshgan bo'lishi mumkin, bu esa puxta tergov o'tkazish va gumonlanuvchilarning izidan borishda kechikishlarga olib keladi. Jinoiy odil sudlov qarshi kuchli ishlarni qurishga intilayotgan tergovchilar uchun to'siqlar yaratishi mumkin. Qidiruv hujjatlarini olish, dalillarni qayta ishlash va transchegaraviy tergovni muvofiqlashtirishdagi kechikishlar tergov jarayoniga to'sqinlik qilishi va huquqni muhofaza qilish organlarining gumonlanuvchilarni tezkor izlash imkoniyatini cheklashi mumkin.

Xulosa:

O'g'irlik jinoyatlarini aniqlash va jinoyatchilarni issiq izda ta'qib qilish huquqni muhofaza qilish idoralari uchun texnik cheklovlar va jinoiy tarmoqning murakkabligidan hamkorlik masalalari, resurslar cheklovlari va huquqiy to'siqlargacha bo'lgan ko'plab muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu to'siqlarni bartaraf etish texnologik imkoniyatlarni oshirish, manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, resurslardagi kamchiliklarni bartaraf etish va tergov jarayonlarini soddalashtirishni o'z ichiga olgan muvofiqlashtirilgan, ko'p qirrali yondashuvni talab

qiladi. O'g'irlik jinoyatlarini tezkor va samarali tarzda aniqlash bilan bog'liq muammolarni tan olish va ularni engib o'tish orqali ma'murlar jinoiy tergov natijalarini yaxshilashi, jamoat xavfsizligini oshirishi va kelajakdagi jinoiy faoliyatning oldini olishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Старцева-Тарасова Валерия Ивановна. Социальная работа общеобразовательной школы как средство профилактики правонарушений подростков. Ставропол-2005.

2. Толипов Н.М., Рустамбекова Н.Н. Общественная опасность и криминологическая детерминация насильственной преступности несовершеннолетних // Научно-образовательный потенциал молодежи в решении актуальных проблем XXI века. 2021. № 6.

3. Voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha ishlarni davom ettirish kerak, deb hisoblaydi ijtimoiy faollar <https://iiv.uz/ru/news>

4. Шарипов С.Т., Турсунова М.М. (2022). Меры профилактики и борьбы с насильственной молодежной преступностью. Вестник науки и образования, (127), 79-84.

5. Khatamov B.K. (2022). Personality of a juvenile delinquent. Innovative science. No.2. pp. 31.